

บทความวิชาการ (Academic Article)

ภาษาไทยกับกลวิธีการแปลคำทางวัฒนธรรมจากภาษาต่างประเทศ

Thai Language and The Cultural Translation Methods from Foreign Languages

ชุตินา สุตจรรยา / Chutima Sudjanya

อาจารย์ ดร. นักวิเทศสัมพันธ์ชำนาญการ กองนโยบายและแผน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

Dr., International Affairs Officer, Policy and Planning Division, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

chutima.su@rmutp.ac.th

Received: January 2, 2024 Revised: May 27, 2024 Accepted: July 21, 2024 Published: July 29, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่ออธิบายความหมายของภาษาไทย เอกลักษณะทางวัฒนธรรมของประเทศไทย และความสัมพันธ์ระหว่างภาษาไทยกับวัฒนธรรมไทย นอกจากนี้ยังเน้นถึงการใช้กระบวนการแปล โดยอ้างอิงแนวคิดและทฤษฎีการแปล สำหรับคำทางวัฒนธรรมจากภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทย ผู้เขียนต้องการสื่อให้ผู้อ่านเข้าใจถึงคุณลักษณะเฉพาะและเสน่ห์ของภาษาไทย พร้อมทั้งเน้นย้ำความสำคัญของการแปลภาษาต่างประเทศ โดยคำนึงถึงขนบธรรมเนียม ประเพณี และเรื่องราวของประเทศต้นทาง เนื่องจากภาษาอังกฤษมีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่องค์ความรู้จากประเทศไทยไปยังประเทศอื่น ๆ และในทางกลับกัน การแปลที่ถูกต้องจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการทำความเข้าใจ เพื่อให้การแปลมีคุณภาพสูง ผู้แปลต้องเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมไทยและภาษาไทย การแปลมีทั้งข้อดีและข้อเสีย แม้ว่าจะช่วยส่งเสริมการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และการสร้างคำศัพท์ใหม่ในภาษาปลายทาง แต่อาจเกิดความคลาดเคลื่อนทางความหมายได้เช่นกัน ดังนั้น ผู้แปลจำเป็นต้องพิจารณาความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมต้นทางและปลายทางอย่างรอบคอบเมื่อเลือกใช้คำ นอกจากนี้ยังกล่าวถึงความสำคัญของการแปลในการปฏิบัติงานด้านวิเทศสัมพันธ์ในสถาบันการศึกษาไทยซึ่งมีบทบาทในการเผยแพร่งานวิจัย หลักสูตร สาขาวิชา ข้อมูล และวัฒนธรรมไทยจากสถาบันการศึกษาไทยไปยังมหาวิทยาลัย และองค์กรอื่น ๆ ในต่างประเทศ การแปลที่ถูกต้องจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ผู้แปลจำเป็นต้องเป็น “ทูตวัฒนธรรม” ที่สามารถถ่ายทอดบรรยากาศและความหมายของเนื้อหาต้นฉบับได้อย่างถูกต้องครบถ้วน

คำสำคัญ: ภาษาไทย, กลวิธีการแปล, คำทางวัฒนธรรม, ภาษาต่างประเทศ

Abstract

This academic paper aims to clarify the meaning of the Thai language, Thailand's cultural identity, and the connection between the Thai language and Thai culture. The application of translation procedures, grounded on translation concepts and theories, for cultural words from foreign languages into Thai is also highlighted in the essay. The writer aims to convey to readers the distinct qualities and allure of the Thai language, emphasizing the significance of translating foreign languages while

taking into account the customs, heritage, and folklore of the original nation. Since English plays a major role in the dissemination of knowledge from Thailand to other nations and vice versa, accurate translation is essential for understanding. To provide high-quality translations, translators must comprehend how Thai culture and language interact. There are advantages and disadvantages to translating communication. Though it can also result in semantic inconsistencies, translation promotes the exchange of knowledge and the development of new vocabulary in the target language. Consequently, while selecting terms, translators need to carefully weigh the parallels and discrepancies between the source and target cultures. Also, the significance of translation in the practice of international relations work at Thai institutions is also covered in this article. Disseminating research, curriculum, disciplines, information, and Thai culture from Thai institutions to other universities and organizations is accomplished through translation. Therefore, accurate translation is crucial for effective cross-cultural communication. A competent translator needs to be a “cultural ambassador” who can faithfully and fully capture the tone and meaning of the source material.

Keywords: Thai language, translation, tactics cultural terms, foreign language

บทนำ

สังคมโลกในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ทั้งทางเทคโนโลยี การสื่อสาร ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การศึกษา และการคมนาคมที่สะดวกรวดเร็ว จึงทำให้คนต่างเชื้อชาติต่างภาษาต่างวัฒนธรรมสามารถเดินทางไปมาหากันได้อย่างสะดวกสบายกว่าแต่ก่อนมาก ทำให้ความจำเป็นในการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศจึงเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การเรียนรู้ภาษาใหม่นี้แม้ผู้เรียนอาจมีเป้าหมายที่แตกต่างกัน แต่วัตถุประสงค์สำคัญก็เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในฐานะเป็นเครื่องมือในการสื่อสารกับผู้ใช้ภาษานั้น ๆ นั่นเอง ดังนั้นจึงไม่ใช่เรื่องแปลกอีกต่อไปที่ในปัจจุบันจะมีชาวต่างประเทศเรียนภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศหลายชาติ เช่น จีน ญี่ปุ่น เกาหลี เป็นต้น ทั้งที่เรียนตามสถาบันในต่างประเทศและเข้ามาเรียนในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น (พัทธยา จิตต์เมตตะ, 2550) ภาษาไทยเป็นภาษาหนึ่งที่ได้รับคามนิยมนิยมอย่างแพร่หลายสำหรับผู้เรียนชาวจีน ประเทศจีนมีประวัติในการสอนภาษาไทยเป็นเวลา 74 ปี มหาวิทยาลัยแห่งแรกที่เปิดสอนภาษาไทยในประเทศจีนคือ มหาวิทยาลัยปักกิ่งเมื่อปี พ.ศ. 2492 (College of Foreign Languages, Peking University, 2021) ต่อมาประเทศจีนมีมหาวิทยาลัยเปิดหลักสูตรภาษาไทยเพิ่มขึ้นตามลำดับจนถึงปี พ.ศ. 2566 มหาวิทยาลัยที่เปิดสอนภาษาไทยในประเทศจีนมีจำนวน 53 แห่ง กระจายกระจายใน 16 มณฑล ซึ่งมณฑลยูนนานมีมหาวิทยาลัยเปิดสอนภาษาไทยจำนวนมากที่สุด 21 แห่ง ในประเทศญี่ปุ่นมีการจัดการเรียนการสอนเรื่องราวเกี่ยวกับประเทศไทย คนไทย และภาษาไทยอย่างเป็นระบบโดยเริ่มขึ้นเป็นครั้งแรกที่มหาวิทยาลัยโตเกียวศึกษาต่างประเทศ เมื่อปี พ.ศ. 2454 (ค.ศ. 1911) นักศึกษารุ่นแรกที่จบการศึกษาวิชาเอกภาษาไทยในปี พ.ศ. 2457 (ค.ศ. 1914) มี 4 คน และรุ่นที่ 2 จบการศึกษาในปี พ.ศ. 2459 (ค.ศ. 1916) อีก 4 คน โดยขณะนั้นมีอาจารย์ชาวไทยที่สอน 3 คน คือ นายผิน (ค.ศ. 1912) นายภู (ค.ศ. 1914) และนายบุญญิตติ (ค.ศ. 1913 – 1915) เป็นครูผู้สอน หลังจากนั้นได้หยุดรับนักศึกษาเข้าเรียนวิชาเอกภาษาไทย

ระหว่างปี พ.ศ. 2460 (ค.ศ. 1917) – 2482 (ค.ศ. 1938) เป็นเวลา 22 ปี โดยไม่ทราบสาเหตุ แต่ต่อมาได้เปิดรับสมัครนักศึกษาเข้าเรียนวิชาเอกภาษาไทยอีกครั้งในปี พ.ศ. 2483 (ค.ศ. 1940) เมื่อรัฐบาลญี่ปุ่นและรัฐบาลไทยประกาศตัวเป็นแนวร่วมร่วมกันในสงครามโลกครั้งที่ 2 และเปิดสอนเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันนี้ ในขณะที่สาธารณรัฐเกาหลีและราชอาณาจักรไทยได้สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระดับอัครราชทูตเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2501 และยกระดับขึ้นเป็นระดับเอกอัครราชทูตเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2503 และมีความสัมพันธ์ด้วยต่อเนื่องเสมอมา สำหรับภาษานั้น มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ได้เปิดสอนภาษาไทย ณ วิทยาเขตโซล มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2509 ต่อจากนั้นได้จัดตั้งภาควิชาภาษาไทยอีกแห่งหนึ่งที่วิทยาเขตยงอิน (Yong In) ในปี พ.ศ. 2525 ด้วย โดยได้เปิดการเรียนการสอน ภาควิชาภาษาไทย ที่วิทยาเขตโซล และภาควิชาการล่ามและการแปลภาษาไทย ที่วิทยาเขตโกลบอล (เบียงโด ลี, 2020) ในขณะที่นักศึกษาไทยเลือกเรียนภาษาที่ 2 และ 3 โดยการมองกระแสโลกเป็นหลัก เช่น การเรียนภาษาอังกฤษเพราะเป็นภาษาสากลเรียนภาษาฝรั่งเศส สเปน เยอรมัน เพราะเคยเป็นประเทศมหาอำนาจมีประวัติศาสตร์เกี่ยวข้องกับประเทศไทย และเป็นภาษาที่มีคนใช้เป็นจำนวนมากทั่วโลก ต่อมานักศึกษาไทยเริ่มเรียนภาษาญี่ปุ่น เพราะตามกระแสผู้นำทางเศรษฐกิจ และในปัจจุบันนักศึกษาไทยก็หันกลับมาเรียนภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศเป็นจำนวนมาก แม้แต่ทางภาครัฐก็ยังเห็นแนวโน้มของความเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจของโลกในอนาคต โดยกำหนดให้การเรียนภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศ เริ่มตั้งแต่ระดับประถมศึกษาเช่นเดียวกับการเรียนภาษาอังกฤษ (สุริยวรรณ เสถียรสุคนธ์, 2554)

ในบทความวิชาการเรื่องนี้ได้อธิบายถึงภาษาไทยกับความเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย ความสัมพันธ์ระหว่างภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย กลวิธีการแปลคำทางวัฒนธรรมจากภาษาต่างประเทศให้เป็นภาษาไทย ตามแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการแปล วัฒนธรรมไทยร่วมสมัยกับการแปล การปฏิบัติงานวิเทศสัมพันธ์ในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย และบทสรุปของผู้เขียนที่เกี่ยวกับภาษาไทย และกลวิธีการแปลคำทางวัฒนธรรมจากภาษาต่างประเทศ

ภาษาไทยกับความเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย

ภาษาเป็นเอกลักษณ์สำคัญที่บ่งบอกถึงความเป็นชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทยที่เป็นประเทศแห่งการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจที่มีชาวต่างชาติเข้ามาให้ความสนใจ เฉกเช่นเดียวกับการเรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศที่กำลังได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายมากขึ้นในปัจจุบัน (สุริยวรรณ เสถียรสุคนธ์, 2554) ในรัฐบาลสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2483 มีการประกาศรื้อนิมฉบับที่ 9 เรื่อง ภาษาและหนังสือไทยกับหน้าที่พลเมืองดี ว่า

- 1) คนชาติไทย จะต้องยกย่อง เคารพและนับถือภาษาไทย และต้องรู้สึกเป็นเกียรติยศในการพูดหรือใช้ภาษาไทย
- 2) คนชาติไทย จะต้องถือว่า หน้าที่ของพลเมืองไทยที่ดีประการที่หนึ่งนั้น คือ ศึกษาให้รู้หนังสือไทย อันเป็นภาษาของชาติ อย่างน้อยต้องให้อ่านออก เขียนได้ ประการที่สอง คนชาติไทยจะต้องถือเป็นหน้าที่อันสำคัญในการช่วยเหลือสนับสนุน แนะนำ ชักจูงให้พลเมืองที่ยังไม่รู้ภาษาไทย หรือ ยังไม่รู้หนังสือไทย ให้ได้รู้ภาษาไทย หรือ ให้รู้หนังสือไทยจนอ่านออกเขียนได้ (ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยรื้อนิมฉบับที่ 9, 2483, น. 151 – 152)

ซึ่งการประกาศรื้อนิยามดังกล่าวเป็นการยกย่องเชิดชูภาษาไทยจนทำให้เกิดความศรัทธา ความเชื่อมั่นในประชาชนทั่วราชอาณาจักรไทยว่า ภาษาไทยเป็นภาษาที่สำคัญ การพูดภาษาไทย เรียนภาษาไทยเป็นเรื่องที่มีเกียรติอย่างมาก และภาษาไทยเป็นภาษาของชาติ และจากการประกาศรื้อนิยามครั้งนั้นก็เป็นการระบุนโยบายภาษาที่ชัดเจนครั้งแรก และครั้งเดียวจนถึงทุกวันนี้ว่า ภาษาไทยเป็นภาษาของชาติ จากการประกาศรื้อนิยามนี้ทำให้เป็นที่เข้าใจกันว่า ประเทศไทยในสมัยนั้นไม่เคยมีนโยบายพหุวัฒนธรรมนิยมและส่งเสริมความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม แต่เน้นการหลอมรวมให้ทุกคนเป็นคนไทย โดยผ่านเครื่องมือสำคัญคือ นโยบายด้านภาษาและการศึกษาที่กำหนดให้ใช้หลักสูตรมาตรฐานจากส่วนกลางและใช้ภาษาไทยเป็นสื่อกลางในการศึกษาและเป็นภาษาราชการ

ความสัมพันธ์ระหว่างภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย

จากแนวคิดของการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างภาษาของผู้เรียนกับภาษาเป้าหมาย (Contrastive Analysis) ที่กล่าวว่า วัฒนธรรมไทยเป็นมรดกที่สังคมไทยได้แสดงให้เห็นถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคมในอดีตที่ประเทศไทยสมัยก่อนยังไม่ได้รวบรวมเป็นประเทศไทย ดังบทประพันธ์ของ ม.ล. ปิ่น มาลากุล (2539) ที่ชี้ให้เห็นว่าสิ่งใดบ้างเป็นวัฒนธรรมไทย ดังนี้

ในโลกนี้มีอะไรเป็นไทยแท้	ของไทยแน่นั้นหรือคือภาษา
ซึ่งผลิดอกออกผลแต่ต้นมา	รวมเรียกว่าวรรณคดีไทย
อนึ่งศิลปงานเด่นเป็นของชาติ	เช่นปราสาทปรางค์ทองอันผ่องใส
อีกดนตรีร่ำรวยลวดลายไทย	อวดโลกได้ไทยแท้อย่างแน่นอน
อย่าได้ลืมหักใจแบบไทยแท้	เชื้อพ่อแม่พึงธรรมคำสั่งสอน
กำเนิดธรรมจริยาเป็นอาภรณ์	ประชากรโลกเห็นเราเป็นไทย
แล้วยังมีประเพณีมีระเบียบ	ซึ่งไม่มีที่เปรียบในชาติไหน
เป็นของร่วมรวมไทยให้คงไทย	นี้แหละประโยชน์ในประเพณี
ได้รู้เช่นเห็นชัดสมบัติชาติ	เหลือประหลาดล้วนเห็นเป็นศักดิ์ศรี
ล้วนไทยแท้ไทยแท้ไทยเรามี	สิ่งเหล่านี้คือวัฒนธรรมไทย

ตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา มีงานเขียนและงานประชุมวิชาการระดับชาติหลายครั้ง ที่นำเรื่องความแตกต่างและความหลากหลายทางภาษา เชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมมาเป็นประเด็น เรียกร้อง อภิปราย และวิพากษ์วิจารณ์ โดยนักคิด นักวิชาการ และนักกิจกรรมทางสังคมระดับแนวหน้าของประเทศ ทำให้ในเดือนกันยายน พ.ศ. 2550 มีการก่อตั้งเครือข่ายชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย โดยกลุ่มที่เป็นสมาชิกส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มักถูกเรียกว่า “ชาวเขา” ในภาคเหนือและภาคตะวันตกของประเทศ ซึ่งในปัจจุบันนี้มีกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในภาคใต้และภาคอีสานเข้าร่วมด้วย (ศิริจิต สุนันตะ, 2556) โดยการก่อตั้งเครือข่ายชนเผ่าพื้นเมืองนี้ มีการเคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิในประเทศไทยแสดงถึงความพยายามเชื่อมโยงการเคลื่อนไหวในประเทศเข้ากับวาทกรรมสากล ว่าด้วยสิทธิของชนเผ่าพื้นเมือง (Indigenous People) ที่ได้รับการรับรองโดยองค์กรและข้อตกลงระหว่างประเทศ โดยเฉพาะองค์การสหประชาชาติที่จัดให้มี ศตวรรษแห่งชนเผ่าพื้นเมืองโลก และปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิชนเผ่าพื้นเมือง (UNRIP) และ

ทางด้านกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 รับรองสิทธิชุมชนในการอนุรักษ์ฟื้นฟู วัฒนธรรมท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร โดยมาตรา 66 ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ระบุว่า

บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น ย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ ฟื้นฟูจารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติและมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล และยั่งยืน (รัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, 2550, น. 18 – 19)

นโยบายดังกล่าวสอดคล้องกับการปรับเปลี่ยนมุมมองเรื่องความมั่นคงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะสภาความมั่นคงแห่งชาติซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบการกำหนดยุทธศาสตร์และนโยบายความมั่นคง ในปัจจุบันนี้สภาความมั่นคงแห่งชาติได้ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ต่อเรื่องความหลากหลายทางเชื้อชาติ วัฒนธรรมภายในรัฐ โดยไม่ได้มองว่าความหลากหลายเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติอีกต่อไป และหันมา ให้ความสำคัญกับความมั่นคงของประชาชนว่าเป็นส่วนสำคัญต่อความมั่นคงของรัฐ จะเห็นได้จากนโยบาย ความมั่นคงแห่งชาติฉบับ พ.ศ. 2550 – 2554 ใช้กรอบความคิดแบบสันติวิธีที่ยอมรับสังคมที่มีความหลากหลาย ทางเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม และความแตกต่างทางความคิดเห็น โดยมองว่า หัวใจของความมั่นคงของชาติ คือ ความรัก ความสามัคคีของคนในชาติ รวมทั้งการให้เกียรติซึ่งกันและกัน และการมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียม ของทุกภาคส่วน ซึ่งจะทำให้คนในชาติสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข (ศิริจิต สุนันตะ, 2556)

ดังนั้น ภาษาและวัฒนธรรมเป็นส่วนสำคัญของสังคมและมีบทบาทที่สำคัญในการรักษาและสร้าง สันติสุขในชุมชนและประเทศชาติ การเข้าใจและการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมและภาษา จึงเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความเข้าใจและการร่วมมือระหว่างกลุ่มในสังคมไทยและทั่วโลกในยุคปัจจุบัน

วัฒนธรรมการใช้ภาษาที่โดดเด่นกับกลวิธีการแปล

ปัจจุบันนี้ ถือว่าเป็นยุคสมัยที่มีการแปลข้ามภาษาและวัฒนธรรมมากที่สุด และเกิดขึ้นอยู่อย่าง ตลอดเวลา เนื่องด้วยอิทธิพลของภาษาอังกฤษในฐานะภาษานานาชาติที่สำคัญที่สุดในโลกปัจจุบันจึงทำให้ เกิดงานแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง และแปลจากภาษาอื่น ๆ เป็นภาษาอังกฤษ ด้วยเช่นกันไม่ว่าจะเป็นการเขียนหรือการพูด เพราะว่าการแปลภาษา คือ การถ่ายโอน (Transfer) ของ ภาษาจากภาษาหนึ่งไปยังอีกภาษาหนึ่งและถือเป็นกิจกรรมที่มีตั้งแต่โบราณ โดยมีสาเหตุมาจากการเผยแผ่ ศาสนาและอารยธรรม (Sofer, 1999 อ้างถึงใน ดิยุ ศรีนราวัฒน์ และ ชลธิชา บำรุงรักษ์, 2558)

จากแนวคิดของสุวัฒน์ชัย คชเพต (2564) ศึกษาเรื่อง การกำหนดความหมายของคำจากบริบท กับการแปลสำนวนไทยต้องอาศัยความเข้าใจวัฒนธรรมผ่านการใช้กลยุทธ์การแปลสำนวนไทยได้เสนอ ความคิดไว้ 2 ประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับการกำหนดความหมายของคำจากบริบทกับการแปลภาษา คือ ความหมายเชื่อมโยงที่แฝงอยู่ในคำศัพท์ และความรู้เกี่ยวกับความเป็นไปในโลก ดังนี้

1. ความหมายเชื่อมโยงที่แฝงอยู่ในคำศัพท์ (Associative Meaning) มีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อมโยง ที่แฝงในคำศัพท์และสัมพันธ์กับการกำหนดความหมายจากบริบทกับการแปลภาษาเพียง 4 ประเภท คือ

1.1 ความหมายโดยนัยหรือความหมายแฝง (Connotative Meaning) คือ ความหมายที่นอกเหนือ ความหมายที่เป็นเนื้อหาที่แท้จริงของความหมายมโนทัศน์ (Conceptual Meaning) เพราะส่วนหนึ่งเกิดจาก

มีความคาดหวังของเราไปด้วย การที่คิดว่าคำศัพท์คำหนึ่ง ๆ น่าจะมีลักษณะอื่น ๆ ที่เราคิดว่าควรจะมีสาเหตุเกิดจากความแตกต่างของวัฒนธรรม ช่วงเวลาของที่ไปที่มา หรือแม้แต่ประสบการณ์ของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกันไป ยกตัวอย่างในภาษาไทย คำว่า ผู้หญิง จะมีความหมายในมโนทัศน์ว่า เป็นมนุษย์เพศหญิงที่เติบโตเต็มที่แล้ว และมีความหมายโดยนัยที่นอกเหนือจากด้านกายภาพ ก็คือ ต้องทำอาหารเก่ง อ่อนไหว ร้องไห้ง่าย กิริยามารยาทนุ่มนวล สวมกระโปรง เป็นต้น ซึ่งก็จะเปลี่ยนคุณลักษณะดังกล่าวนี้ไปได้ตามสถานการณ์หรือบุคคลที่ใช้คำดังกล่าว

1.2 ความหมายทางสังคมหรือความหมายทางจันลีลา (Social Meaning) หรือ (Stylistic Meaning) คือ ความหมายที่เกิดจากการที่เราได้ยินคำหรือการออกเสียงบางอย่างแล้วรู้ว่า ผู้พูดเป็นเพศใด อายุประมาณเท่าใด มีถิ่นกำเนิดจากที่ไหน หรือความสัมพันธ์ของผู้พูดและผู้ฟังเป็นอย่างไร นอกจากนี้ยังสามารถเกิดขึ้นจากลีลาการใช้ภาษาว่าเป็นแบบทางการ (Formal) หรือใช้ภาษาปาก (Colloquial) ไปจนถึงคำสแลงและคำไม่สุภาพ รวมถึงประเภทของภาษา (Gender) เช่น เพศที่ต่างกันก็ใช้ภาษาต่างกัน ตัวอย่างเช่น ผู้ชายจะใช้คำลงท้ายแสดงความสุภาพ คือ ครับ ส่วนผู้หญิงใช้ คำว่า ค่ะ ผู้ชายใช้คำแทนตัวเองว่า ผม ส่วนผู้หญิงใช้คำแทนตัวเองว่า ดิฉัน (นันทนา วงษ์ไทย, 2561) ในภาษาอังกฤษมีคำว่า baby talk หมายถึงการพูดแบบเด็กเล็กหรือภาษาเด็ก เช่น การลงท้ายคำนามด้วยเสียง [-iy] เช่น คำว่า dog เป็น doggy คำว่า cat เป็น kitty คำว่า dad เป็น daddy หรือ mom เป็น mommy ดังนั้นในการแปล เราควรรักษาความหมายทางสังคมนี้ไว้ให้ได้มากที่สุด โดยหาคำเทียบเคียงที่อยู่ในระดับเดียวกัน ดังตัวอย่างคำในประโยคต่อไปนี้อาจพจนานุกรม Longman Dictionary of Contemporary English ของปี ค.ศ. 2003 (Summers, 2003) ว่า Military service entails frequent changes of domicile โดยนำมาเทียบเคียงว่า บ้าน คงไม่เหมาะสมกับความหมายแฝงของ domicile มากนัก เพราะผู้แปลควรจะหาทางทำให้คำว่า บ้าน มีความเป็นทางการมากขึ้น เช่น บ้านพัก หมายถึง บ้านที่ทางราชการหรือองค์กรต่าง ๆ สร้างขึ้นให้เป็นที่อยู่ชั่วคราวของเจ้าหน้าที่ เป็นต้น (นววรรณ พันธเมธา, 2559)

1.3 ความหมายเชิงจิตวิสัยหรือความหมายเชิงอารมณ์ (Affective Meaning) คือ ความหมายที่แสดงความรู้สึกและทัศนคติของผู้พูดที่มีต่อผู้ฟังเป็นประเภทของความหมายที่เกิดร่วมกับความหมายประเภทอื่น ๆ เช่นคำว่า ชี้เหนียว กับ ตระหนี่ มีความหมายเหมือนกัน คือ หวงไม่ยอมให้ง่าย ๆ แต่ถ้าใช้คำว่า ตระหนี่ มีความหมาย คือ หวงไม่ยอมให้ง่าย ๆ และถ้าใช้คำว่า ชี้เหนียวจะแสดงทัศนคติของผู้พูดที่มีต่อคนที่กล่าวถึงว่าหวงจนเกินควร ในขณะที่คำว่า ตระหนี่ ให้ความรู้สึกที่ดีกว่า โดยเห็นว่าผู้ที่ถูกกล่าวถึงรู้จักใช้ ไม่สุรุ่ยสุร่าย แสดงให้เห็นว่า คำดังกล่าวมีความหมายเชิงอารมณ์ต่างกัน (นันทนา วงษ์ไทย, 2561) ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงเห็นว่า ความหมายประเภทนี้อาจเรียกได้ว่า เป็นความหมายที่ผู้ส่งสารต้องการให้มีผลกระทบต่ออารมณ์ความรู้สึก (Affective) ของผู้รับสารที่ต้องอาศัยความหมายที่แสดงอารมณ์ในถ้อยคำ

1.4 ความหมายที่สื่อให้คิดถึงสิ่งอื่นหรือความหมายชวนคะนิง (Reflected Meaning) เป็นความหมายที่เกิดขึ้นในกรณีที่รูปภาษามีความหมายเชิงมโนทัศน์หลากหลายความหมาย และความหมายหนึ่งของรูปภาษานั้นทำให้เรานึกไปถึงอีกความหมายหนึ่ง ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นจากการพ้องเสียง ลีช (Leech, 1981) กล่าวว่า ความหมายประเภทนี้เกิดขึ้นได้เมื่อความหมายในมโนทัศน์ของคำ ๆ หนึ่ง มีมากกว่าหนึ่งและส่งผลให้คิดถึงอีกความหมายหนึ่ง ตัวอย่างเช่น คำที่มีความหมายเกี่ยวกับสิ่งต้องห้าม (Taboo Meaning)

เช่น คำว่า cock กับ rooster ในภาษาอังกฤษ คำว่า cock มีอีกความหมายหนึ่งที่หมายถึงอวัยวะเพศชาย เป็นคำต้องห้าม ผู้ใช้ภาษาอังกฤษจึงเลี่ยงที่จะใช้คำศัพท์ดังกล่าว โดยหากต้องการจะพูดถึงไก่ตัวผู้จะต้องใช้คำว่า rooster แทน ทั้งที่สองคำนี้มีความหมายเหมือนกัน (นันทนา วงษ์ไทย, 2561)

2. ความรู้เกี่ยวกับความเป็นไปในโลก (Knowledge of the World)

ความหมายที่เกิดขึ้นในดับทเป็นผลจากการสอดประสานกันของความรู้เดิมที่เรามีอยู่กับความหมายของภาษาที่ปรากฏในดับทนั้น ๆ กลไกของการประสานกันนี้จะเห็นได้ชัดเมื่อมีการแปลผิด แม้ว่าต้นฉบับส่วนที่แปลผิดนั้นจะใช้ภาษาง่าย ๆ รัชนีโรจน์ กุลธำรง (2552) ได้ยกตัวอย่างการแปลผิดของผู้ทำความเข้าใจบทบรรยายภาษาไทยของภาพยนตร์เรื่องหนึ่งที่แปลประโยคสั้น ๆ

“Throw me a beer.” ว่า “ส่งเบียร์มากระป๋องหนึ่ง” แต่ภาพที่ปรากฏในภาพยนตร์ คือ เบียร์เป็นเบียร์ขวด จากตัวอย่างนี้ทำให้ผู้เขียนเห็นว่า เมื่อผู้แปลขาดความรู้ที่จำเป็น แม้ต้นฉบับจะเป็นประโยคง่าย ๆ ก็ทำให้แปลผิดได้ ดังนั้นเมื่อขาดความรู้ที่จำเป็น เราอาจเข้าใจความหมายของต้นฉบับผิดพลาดไป เพราะต้องแปลต้นฉบับอย่างรีบด่วน ด้วยเหตุนี้เราจึงต้องอาศัยความรู้เกี่ยวกับความเป็นไปในโลกนี้ ซึ่งบางคนก็เรียกว่า ความรู้เรื่องวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิต (Cultural Knowledge) จากคำนี้เอง ผู้เขียนจึงเห็นว่า การมีความรู้เรื่องวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตจึงเป็นสิ่งที่สำคัญอีกประการที่จะใช้ในการแปลสำนวน โดย สุพรรณิ ปิ่นมณี (2562) ได้ใช้คำว่า วัฒนธรรมพื้นผิว และวัฒนธรรมแฝงฝัง (Surface Culture and Deep Culture) วัฒนธรรมพื้นผิว (Surface Culture) ซึ่งมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า วัฒนธรรมรูปลักษณ์ (Tangible Culture) คือ สิ่งต่าง ๆ ทางวัฒนธรรมที่สามารถสัมผัสได้ เช่น อาหารการกิน เทศกาล เสื้อผ้า แฟชั่น การพักผ่อนวันหยุด การเดินทางท่องเที่ยว ฯลฯ ส่วนวัฒนธรรมแฝงฝัง (Deep Culture) หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า วัฒนธรรมไม่มีรูปลักษณ์ (Intangible Culture) คือ ความคิด ความเชื่อ ทศนคติ มุมมองที่มีต่อโลกที่แฝงตัวหรือฝังอยู่กับคำพูด พฤติกรรม รวมถึงสิ่งต่าง ๆ ที่ดำรงอยู่ในสังคม การที่ผู้แปลถ่ายทอดไม่ได้ก็เพราะไม่นำความรู้ที่เป็นข้อมูลเรื่องต่าง ๆ ที่อยู่นอกเหนือตัวภาษา (Linguistic Encyclopedia Knowledge) มาใช้ในการแปลและเมื่อนำความรู้ในเรื่องตัวภาษามาประกอบการแปลด้วยก็จะทำให้การแปลสัมฤทธิ์ผล ดังนั้น ผู้แปลจะต้องมีความรู้ความสามารถทางภาษา (Language Competence) และความรู้เรื่องความเป็นไปในโลก (World Knowledge) ร่วมกันด้วย

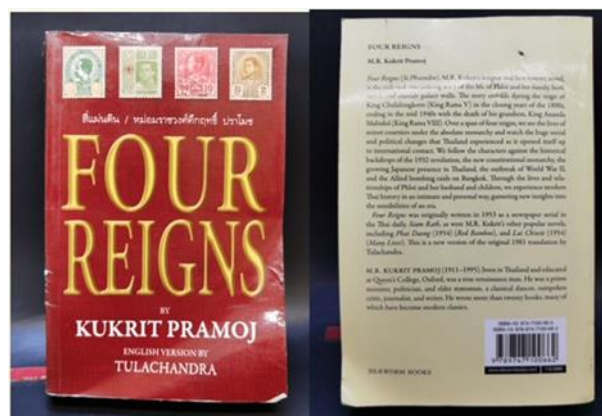
ดังจะเห็นได้ว่า วัฒนธรรมทั้งสองประเภทนี้เป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน วัฒนธรรมแฝงฝังจึงคล้ายกับสิ่งที่เป็นนามธรรมที่แอบซ่อนอยู่กับวัฒนธรรมพื้นผิวที่มีลักษณะเป็นรูปธรรมมองเห็นได้ เช่น ภาพจิตรกรรมฝาผนังกำแพงวัด มิใช่เป็นเพียงภาพวาดเท่านั้น แต่ยังแฝงไปด้วยความคิด ความเชื่อทางศาสนา วิถีชีวิต ค่านิยมและอื่น ๆ ประกอบอยู่ด้วย ซึ่งรัชนี ขอสัตติกุล (2560) ได้เสนอความคิดเห็นว่า มีสำนวนภาษาอังกฤษและสำนวนไทยที่มีความหมายตรงกันหรือคล้ายคลึงกันอยู่มาก ซึ่งสำนวนอังกฤษและสำนวนไทยเหล่านั้นจะใช้คำตรงกัน เช่น สำนวนอังกฤษ lead by the nose มีความหมายและการใช้คำตรงกับสำนวนไทย จูงจมูก เป็นต้น นอกจากนี้ สุวัฒน์ คลเขต (2564) ได้กล่าวว่า ยังมีสำนวนอังกฤษและสำนวนไทยซึ่งกล่าวถึงความคิดหรือสิ่งเดียวกัน แต่เปรียบกับสิ่งที่ต่างกัน ทั้งนี้เพราะสิ่งที่ต่างกันนั้น อาจจะมีลักษณะหรือให้แง่คิดที่เหมือนกันหรือคล้ายกัน เช่น สำนวนอังกฤษ nip in the bud มีความหมายตรงกับสำนวนไทย ตัดไฟแต่ต้นลม และสำนวนอังกฤษ jump from the flying pan into the fire มีความหมายตรงกับ

หนังสือปะจระเข้ ฉะนั้นถ้าจะแบ่งสำนวนอังกฤษที่มีความหมายคล้ายคลึงกับสำนวนไทยตามลักษณะคำที่ใช้ ส่วนประกอบของสำนวนก็จะแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ 1) สำนวนอังกฤษและสำนวนไทยที่มีความหมายและการใช้คำคล้ายคลึงกัน 2) สำนวนอังกฤษและสำนวนไทยที่มีความหมายคล้ายคลึงกันแต่ใช้คำต่างกันเล็กน้อย และ 3) สำนวนอังกฤษและสำนวนไทยที่มีความหมายคล้ายคลึงกันแต่ใช้คำต่างกัน ด้วยเหตุนี้ผู้สํารในสังคมเดียวกันย่อมเข้าใจกันได้ง่าย แต่หากเป็นการส่งสารข้ามภาษาข้ามวัฒนธรรม ผู้แปลต้องหาหน่วยความหมายที่แท้จริงของสำนวนก่อน นอกเสียจากว่าสำนวนนั้น ๆ มาจากพื้นฐานทางความคิดที่คล้ายคลึงกัน มีมุมมองแบบเดียวกัน เป็นที่รับรู้เข้าใจแบบเดียวกันทั่วโลก

ถ้าหากว่า ผู้เขียนและผู้อ่านอยู่ในสังคมวัฒนธรรมเดียวกัน ผู้อ่านมีความรู้ร่วมกับผู้เขียนจึงสามารถละข้อมูลทางวัฒนธรรมได้ แต่เมื่อวาทกรรมนั้นได้ข้ามไปสู่อีกสังคมหนึ่งซึ่งผู้รับสารไม่มีความรู้ร่วมกับผู้เขียนต้นฉบับ จึงทำให้ความเข้าใจต้นฉบับของผู้อ่านทั้งสองกลุ่มไม่เท่าเทียมกัน นอกจากผู้แปลจะต้องเข้าใจความหมายแฝง (Implicate) ในเชิงการแปลทางวัฒนธรรมเช่นนี้แล้ว ยังต้องหาวิธีการถ่ายทอดความหมายทางวัฒนธรรมนั้นให้ผู้อ่านซึ่งไม่มีพื้นฐานความรู้ร่วมกับผู้เขียนในต้นฉบับเข้าใจด้วย ดังนั้น นักแปลที่ดีต้องทำหน้าที่ทูตวัฒนธรรมเพื่อถ่ายทอดข้อมูลทางวัฒนธรรมจากภาษาต้นทางมาสู่ภาษาปลายทางเพื่อให้ผู้อ่านซึ่งอยู่คนละวัฒนธรรมกับผู้เขียนเข้าใจเรื่องราวมากที่สุดนับเป็นความท้าทายอย่างยิ่ง เพราะนักแปลไม่ได้เป็นเพียงผู้รู้ทั้งสองภาษา แต่ต้องเป็นผู้ที่รู้ทั้งสองวัฒนธรรมเป็นอย่างดีด้วย

ภาพที่ 1 ตัวอย่างการแปลคำทางวัฒนธรรมไทยเป็นภาษาอังกฤษ: หนังสือนวนิยายเรื่อง *Four Reigns* สี่แผ่นดิน เวอร์ชันภาษาอังกฤษ

หมายเหตุ. จาก *Four Reigns* สี่แผ่นดิน เวอร์ชันภาษาอังกฤษ, โดย TULACHANDRA, 1981, O.S. Printing House, Bangkok (<https://www.getbookie.com/product/33uh1ms>).

กลวิธีการแปลคำทางวัฒนธรรมจากภาษาต่างประเทศให้เป็นภาษาไทย ตามแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการแปล

การแปลเป็นกิจกรรมที่ประกอบด้วยการตีความของหมายของหนังสือในภาษาหนึ่ง แหล่งกำเนิดหนังสือ และการผลิตในภาษาอื่น ๆ ต้นฉบับที่เหมือนกัน สู่ภาษาเป้าหมายการแปล โดยทั่วไป เป้าหมายของการแปลคือ การสร้างความสัมพันธ์ของคุณค่าของความสัมพันธ์ระหว่างแหล่งที่มาและเป้าหมายของหนังสือ นั่นคือ การพูดและทำให้มั่นใจว่าหนังสือทั้งสองภาษาสื่อสารข้อความเดียวกัน ดังนั้นการแปลเป็นศิลปะ ไม่ใช่วิทยาศาสตร์ เหมือนศิลปะมากมายที่เป็นสิ่งที่เข้าใจยากกว่าที่เห็น (ธีรวิทย์ ภิญญัญญูกันต์, 2556)

การแปล เป็นการสื่อสารอย่างหนึ่งที่ถ่ายทอดสารในภาษาต้นฉบับ (Source Language) ไปสู่ภาษาฉบับแปล (Target Language) ซึ่งจะต้องอาศัยทักษะในการตีความ และถ่ายทอดออกมาให้ถูกต้อง สละสลวยและเป็นธรรมชาติในภาษาฉบับแปล ซึ่งพจนานุกรม Longman Dictionary of Contemporary English (2013) ได้ให้คำจำกัดความของการแปลไว้ว่า “The art of translating something that has been translated or the process of changing something into a different form” หรือ “การกระทำที่เป็นการแปล บางสิ่งหรือบางสิ่งที่ถูกแปลหรือกระบวนการในการเปลี่ยนบางสิ่งให้อยู่ในรูปแบบอื่น” และพจนานุกรม Merriam-Webster’s Dictionary (Merriam-Webster, 2013) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการแปลไว้ว่า “to render into another language; to interpret; to explain by using other words; to express in other terms” หรือ “การถ่ายทอดจากภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่ง การตีความหมาย การอธิบายโดยใช้คำอื่น การแสดงออก โดยใช้ถ้อยคำอย่างอื่น” ซึ่งสอดคล้องกับคำจำกัดความของการแปล ที่ได้ระบุไว้ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ว่า แปล (กริยา) ถ่ายความหมายจากภาษาหนึ่งมาเป็นอีกภาษาหนึ่งเพื่อทำให้เข้าใจความหมาย” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554)

คำทางวัฒนธรรม หมายถึง คำที่อธิบายถึงสิ่งที่มีอยู่ในวัฒนธรรม โดยคำที่ปรากฏอยู่ในวัฒนธรรมหนึ่ง แต่อาจจะปรากฏหรือไม่ปรากฏอยู่ในอีกวัฒนธรรมหนึ่ง ซึ่งในแต่ละวัฒนธรรมอาจมีสิ่งที่ใกล้เคียงกัน แต่จะไม่มีลักษณะปรากฏเหมือนกันทุกประการ (วราพัชร ซาลีกุล, 2560) ดังนั้นการแปลคำทางวัฒนธรรมเป็นประเด็นปัญหาที่ท้าทายในการทำงานแปลเนื่องจากการแปลเกี่ยวข้องกับสังคมและวัฒนธรรมของภาษาต้นทางและภาษาปลายทาง ผู้แปลจะต้องพิจารณาว่าควรถ่ายทอดสารจากต้นฉบับมาสู่ฉบับแปลอย่างไร เพราะมีความเป็นไปได้ว่า ผู้อ่านที่อยู่ในวัฒนธรรมหนึ่งจะอ่านงานเขียนที่กล่าวถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในอีกวัฒนธรรมหนึ่งแล้วไม่เข้าใจว่าสิ่งที่เกิดขึ้นหมายความว่าอย่างไร (Larson, 1984) ซึ่ง สิทธิ พินิจกุล (2564) ได้กล่าวถึงวัฒนธรรมกับการแปลเอาไว้ว่าการแปลเป็นการพบกันระหว่างต่างภาษา ย่อมเกิดอิทธิพลต่อกันทั้งในทางดีและทางเสีย อิทธิพลในทางดีหมายถึงเกิดการถ่ายทอดภูมิปัญญาและมีการสร้างคำใหม่ ๆ ขึ้นในภาษาปลายทาง ส่วนอิทธิพลในทางเสียหมายถึงเกิดความคลาดเคลื่อนทางความหมายในการแปล นอกจากอิทธิพลทางดีและทางเสียแล้ว ผู้แปลยังควรคำนึงถึงความคล้ายคลึงหรือความแตกต่างของวัฒนธรรมต้นทางและวัฒนธรรมปลายทางด้วย และในประเด็นของคำทางวัฒนธรรมที่มักพบในการแปล Newmark (1988) ได้แบ่งคำทางวัฒนธรรมออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. คำทางวัฒนธรรมทางสภาพแวดล้อม (Ecology) เช่น พืชพรรณ สัตว์ในท้องถิ่น สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์

2. คำทางวัฒนธรรมทางวัตถุ (Material Culture) หมายถึง สิ่งของต่าง ๆ ที่ครอบคลุมถึงอาหาร เครื่องแต่งกาย บ้านเรือนที่อยู่อาศัย สิ่งปลูกสร้าง และการเดินทาง

3. คำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับองค์การต่าง ๆ ทางสังคม (Social Organization) เช่น องค์กร ธรรมเนียมประเพณี กิจกรรม กระบวนการ และโน้ตชนที่ครอบคลุมในทางการเมือง ศาสนา และศิลปะ

4. คำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับสังคม (Social Culture) เช่น การทำงาน และการพักผ่อนหย่อนใจ

5. คำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับอากัปกริยาและนิสัย (Gestures and Habits)

ดังนั้น การแปลมีบทบาทสำคัญในการทำให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้ ความคิดและข้อมูลต่าง ๆ ช่วยปรับมิติในองค์ความรู้ของคนต่างชาติ ต่างภาษา ต่างวัฒนธรรม ที่มาจากหลายพื้นที่ทั่วโลกให้เท่าเทียมกัน การแปลจึงเป็นการตีความ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความคิด ซึ่งไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นภาพได้ จึงใช้วิธีการถ่ายทอดออกมาเป็นตัวอักษร แล้วแพร่กระจายออกไปด้วยการแปล ส. ศิวรักษ์ (2545) กล่าวว่า คนที่จะแปลหนังสือได้ดี ต้องพูดภาษาของตนเองให้ดีเสียก่อน เมื่อการแปลเป็นการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ฉะนั้นการที่ผู้แปลรู้คำศัพท์ของภาษานั้นอย่างเดียวย่อมคงไม่เพียงพอ ต้องรู้ถึงวัฒนธรรมของประเทศนั้น ความคิด ประเพณี อารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้สามารถถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียนได้ถูกต้องตรงตามต้นฉบับ หรือใกล้เคียงต้นฉบับมากที่สุด และสิ่งที่นักแปลควรระมัดระวังก็คือ ภาษาต่างกัน วัฒนธรรมก็ต่างกัน นักแปลจึงจำเป็นต้องศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ถึงวัฒนธรรมในภาษานั้นและภาษาแปล ประกอบเป็นภูมิหลังในการแปลด้วย เพื่อให้การแปลไม่ผิดพลาด ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างของบทแปลนี้ ที่แสดงถึงการขาดความรู้ด้านวัฒนธรรมทำให้เกิดความเข้าใจผิด (มาลิตต์ พรหมทัตตเวที, 2535)

Nay-said the May-	ไม่ละ เดือนพฤษภาคมเอ๋ย
Show me the Snow-	ไหนละ หิมะ
Show me the bells	ไหนละ เสียงระฆัง
Show me the Jay	ไหนละ นกเจย์

หากดูเผิน ๆ ไม่มีอะไรผิดในคำแปลภาษาไทย แต่ที่จริงแล้ว May หมายถึง ดอกไม้คือ ดอกเมย์ หรือ ดอกฮอว์ธอร์น ซึ่งมีมากในฤดูใบไม้ผลิ Snow คือ ดอกสโนว์ดรอพ และ Bells หมายถึง ดอกบลูเบลล์ ฉะนั้นบทแปลใหม่จึงปรับเป็น

ดอกฮอว์ธอร์นขานว่า	ขอดูดอกสโนว์ดรอพสิ
ดอกบลูเบลล์ล่ะอยู่ไหน	นกเจย์เล่า

ดังนั้น ความละเอียดรอบคอบและความรู้รอบตัวในการแปลจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง นักแปลต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ความรู้รอบตัว ประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม และเข้าใจความคิดของผู้เขียนให้อ่องแท้ ถึงความหมายที่แท้จริงที่ต้องการจะสื่อสารออกมา ส่วน เบลล์ (Bell, 1993) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ฉบับแปลจะดีหรือไม่ขึ้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับความหมายเท่านั้น แต่ต้องรวมถึงการใช้งานและโครงสร้างภาษาที่แปล ซึ่งสามารถสรุปแนวปฏิบัติในการแปลไว้ 3 ประการ คือ 1) ประเด็นความเท่าเทียมระหว่างต้นฉบับกับฉบับแปลในเรื่องของการใช้คำ และลีลาในการแปล 2) กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในการแปลโดยอ้างอิงเกณฑ์ปกติ ซึ่งเป็น

เกณฑ์ที่ใช้กันมาตั้งแต่เดิม 3) สิ่งที่ต้องตระหนักในการแปลคือกระบวนการ (Process) ผลผลิต (Product) แนวคิดรวมในการแปล (Concept) หมายความว่า กระบวนการคือ ปฏิบัติการแปล (Translating) ผลผลิตคือ บทแปล นั่นเอง ในขณะที่ เทเลอร์ (Taylor, 1998) เน้นให้ผู้ปฏิบัติการแปลควรระมัดระวัง 4 ประการ คือ 1) ความหมาย (Semantics) คือ ต้องมีความสัมพันธ์กับภาษาของโลก ซึ่งผู้แปลต้องหาความหมายและความสัมพันธ์ของคำให้เท่าเทียมกัน 2) บริบท (Context) คือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ต่าง ๆ ในขณะสื่อสารกัน 3) วัจนปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics) คือ ความหมายของผู้สื่อสารที่ต้องการสื่อจริงไม่ใช่ความหมายพื้นผิว ผู้แปลต้องมีความรอบรู้ในการแปล สามารถถ่ายทอดความหมายได้ถูกต้อง 4) วัฒนธรรม (Culture) คือ องค์ประกอบที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อการวิเคราะห์ความหมายของต้นฉบับ ซึ่งภาษาผูกอยู่กับวัฒนธรรมเสมอ เป็นส่วนที่แยกออกจากกันไม่ได้ เช่น แนวคิด วิถีชีวิต สภาพทางภูมิศาสตร์ สถานที่ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคำวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นอุปสรรคสำหรับผู้แปล อีกประเด็นหนึ่งที่เป็นเรื่องยากสำหรับผู้แปลคือ การแปลสำนวนจากภาษาหนึ่งไปยังอีกภาษาหนึ่ง ประเด็นดังกล่าวมักเกิดความไม่เข้าใจอย่างเห็นได้ชัดในอีกวัฒนธรรมหนึ่ง อาจทำให้ผู้แปลตีความไปคนละทางกันได้

ดังนั้น การแปลต้องไม่เพียงแต่มุ่งเน้นความหมายเท่านั้น แต่ยังต้องให้คำแปลสอดคล้องกับการใช้งานและโครงสร้างภาษาเช่นกัน ซึ่งจะสร้างบทแปลที่มีคุณภาพและเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ได้อย่างเต็มที่ จากการสรุปของเบลล์ และเทเลอร์ มีแนวปฏิบัติที่ผู้แปลควรคำนึงถึง คือ ประเด็นความเท่าเทียมระหว่างต้นฉบับกับฉบับแปลด้วยการใช้คำและลีลา ในฉบับแปลควรสอดคล้องกับต้นฉบับเพื่อรักษาความเท่าเทียมและความถูกต้องของแปล กฎเกณฑ์ในการแปลโดยการใช้เกณฑ์และกฎเกณฑ์ต้องเป็นที่ยอมรับในการแปลเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ถูกต้องและเหมาะสม และการตระหนักถึงกระบวนการและผลผลิตในการแปล ผู้เขียนขอเสนอกลวิธีแปลคำทางวัฒนธรรมทั้งหมด 14 กลวิธี ดังต่อไปนี้

1. การแปลโดยใช้คำยืมหรือคำทับศัพท์ หมายถึง การถ่ายเสียงของคำที่ปรากฏในต้นฉบับมายังฉบับแปล การใช้คำยืมหรือคำทับศัพท์จะช่วยสร้างบรรยากาศของเรื่องให้แก่ผู้อ่านฉบับแปล กลวิธีนี้สอดคล้องกับการแปลโดยใช้คำยืม (Transference) ของ นิวมาค (Newmark, 1988) และการแปลโดยใช้คำยืม (Translation Using a Loan Word ของ เบเคอร์ (Baker, 2018)

2. การแปลโดยใช้คำเทียบเคียงทางวัฒนธรรม หมายถึง การที่ผู้แปลใช้คำทางวัฒนธรรมในภาษาปลายทางมาแทนที่คำในภาษาต้นทาง ซึ่งแม้ไม่ได้มีความหมายเหมือนกันทุกประการแต่สามารถสร้างความรู้สึกรู้สึกหรือผลตอบสนองในทำนองเดียวกันกับคำทางวัฒนธรรมในต้นฉบับ กลวิธีนี้สอดคล้องกับการแปลโดยใช้คำเทียบเคียงทางวัฒนธรรม (Cultural Equivalence) ของ นิวมาค และการแปลโดยการแทนที่ทางวัฒนธรรม (Translation by Cultural Substitution) ของ เบเคอร์

3. การแปลโดยใช้คำที่มีความหมายกลาง ๆ หมายถึง การที่ผู้แปลใช้คำที่มีความหมายกลาง ๆ มาถ่ายทอดคำในต้นฉบับ ซึ่งคำที่เลือกใช้ในฉบับแปลจะสื่อความหมายทางอารมณ์หรือสร้างสีสันได้น้อยกว่า กลวิธีนี้สอดคล้องกับการแปลโดยใช้คำที่มีความหมายกลาง ๆ (Neutralization) ของ นิวมาคและการแปลโดยใช้คำที่มีความหมายเป็นกลาง (Translation by a More Neutral/Less Expressive Word) ของ เบเคอร์

4. การแปลโดยใช้คำที่มีความหมายกว้าง หมายถึง การที่ผู้แปลเลือกใช้คำที่มีความหมายกว้างขึ้นในฉบับแปลเพื่อครอบคลุมคำหรือมโนทัศน์ที่ชี้เฉพาะในต้นฉบับ กลวิธีนี้สอดคล้องกับการใช้คำลักษณะนาม (Classifier) ของ นิวมาค และการแปลโดยใช้คำที่มีความหมายกว้าง (Translation by a More General Word (Superordinate)) ของ เบเคอร์

5. การแปลโดยการอธิบายความ หมายถึง การที่ผู้แปลขยายความคำที่เป็นประเด็นปัญหาในต้นฉบับเพื่อให้ความหมายชัดเจนยิ่งขึ้นในฉบับแปล กลวิธีนี้สอดคล้องกับการอธิบายความ (Paraphrase) ของ นิวมาค และการแปลโดยอธิบายความด้วยคำที่เกี่ยวข้องกัน (Translation by paraphrase using a related word) กับการแปลโดยอธิบายความด้วยคำที่ไม่เกี่ยวข้องกัน (Translation by paraphrase using unrelated words) ของ เบเคอร์

6. การแปลโดยใช้คำยืมหรือคำทับศัพท์และเพิ่มคำอธิบาย หมายถึง การที่ผู้แปลใช้คำยืมหรือคำทับศัพท์แล้วมีการเพิ่มคำอธิบายประกอบด้วย เพื่อให้ผู้อ่านฉบับแปลเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้นว่าคำยืมนั้น ๆ คืออะไร กลวิธีนี้สอดคล้องกับการใช้กลวิธีการแปลผสมกัน (Couplet, triplets, quadruplets) ของ นิวมาค กล่าวคือ เป็นการใชการแปลมากกว่าหนึ่งกลวิธีนั้นคือใช้คำยืม (Transference) ประกอบกับการใส่คำอธิบายเพิ่มเติม (Gloss, Notes) และสอดคล้องกับการแปลโดยใช้คำยืม และเพิ่มคำอธิบาย (Translation Using a Loan Word Plus Explanation) ของ เบเคอร์

7. การละไม่แปล หมายถึงการที่ผู้แปลเลือกไม่แปลคำบางคำซึ่งอาจไม่มีความสำคัญต่อความหมายหรือไม่กระทบต่อเรื่องราวในภาพรวม หรือ หากต้องอธิบายคำนั้น ๆ อาจทำให้บทแปลยืดยาวจนกระทบต่อภาพรวมของเนื้อหา กลวิธีนี้สอดคล้องกับการละ (Deletion) ของ นิวมาค และการละไม่แปล (Translation by Omission) ของเบเคอร์

8. การแปลตรงตัว (Literal Translation) หมายถึง การที่ผู้แปลแปลโดยรักษาคำและรูปประโยคของภาษาต้นทาง แต่สามารถปรับลำดับการเรียบเรียงคำให้สอดคล้องกับไวยากรณ์ของภาษาปลายทาง กลวิธีนี้เสนอแนะโดย นิวมาค

9. การเน้นคำแปล (Label) หมายถึง การที่ผู้แปลแปลคำที่ปรากฏเฉพาะในภาษาต้นฉบับให้มาสู่ฉบับแปลโดยการใส่เครื่องหมายอัฒภาค (“”) กำกับเพื่อให้ผู้อ่านงานแปลทราบว่าคำดังกล่าวเป็นคำใหม่หรือเป็นคำที่ไม่มีปรากฏในภาษาฉบับแปล กลวิธีนี้เสนอแนะโดย นิวมาค

10. การแปลโดยปรับคำยืมให้อ่านง่ายขึ้น (Naturalization) หมายถึงการที่ผู้แปลใช้คำยืมจากภาษาต้นฉบับแล้วปรับการถ่ายเสียง หรือการออกเสียงให้ผู้อ่านภาษาปลายทางอ่านได้ง่าย กลวิธีนี้เสนอแนะโดย นิวมาค

11. การแปลโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Componential Analysis) หมายถึง การที่ผู้แปลเลือกใช้คำแปลที่มีความหมายเทียบเคียงกับคำในภาษาต้นฉบับ โดยวิเคราะห์องค์ประกอบของคำที่เลือกใช้คำแปลที่มีความหมายคล้ายคลึงกันหรือแตกต่างอย่างไรจากคำในต้นฉบับ กลวิธีนี้เสนอแนะโดย นิวมาค

12. การแปลโดยใช้คำแปลที่ได้รับการยอมรับ (Accepted Standard Translation) หมายถึง การที่ผู้แปลใช้คำแปลที่ได้รับการยอมรับหรือเป็นที่รู้จักอยู่แล้วในภาษาปลายทาง เช่น ชื่อเฉพาะขององค์กร เมื่อผู้แปลพบว่าคำในต้นฉบับมีคำแปลในภาษาปลายทางซึ่งเป็นที่เข้าใจแพร่หลายอยู่แล้ว ผู้แปลไม่ควรแปลใหม่เพราะอาจสร้างความสับสนแก่ผู้อ่านงานแปล กลวิธีนี้เสนอแนะโดย นิวมาค

13. การใช้กลวิธีการแปลผสมกัน (Couplet, Triplets, Quadruplets) หมายถึงการที่ผู้แปลเลือกใช้กลวิธีการแปลหลายกลวิธีผสมผสานกันในการแปล กลวิธีนี้เสนอแนะโดย นิวมัค ซึ่งระบุว่าเป็นเรื่องปกติในการแปลคำทางวัฒนธรรม

14. การแปลโดยใช้ภาพประกอบ (Translation by Illustration) หมายถึง การที่ผู้แปลแนบภาพประกอบเอาไว้ในบทแปล กลวิธีนี้ใช้แก้ปัญหาเมื่อคำในต้นฉบับซึ่งไม่มีคำที่เทียบเคียงในความหมายฉบับแปลกล่าวถึงวัตถุที่นำเสนอได้ด้วยภาพประกอบ กลวิธีนี้เสนอแนะโดย เบเคอร์

จะเห็นได้ว่า ภาษาและวัฒนธรรมระหว่างสองภาษาที่ผู้แปลต้องประสบในระหว่างทำงานแปลจะมีทั้งวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน เหลื่อมกัน หรือแตกต่างกัน ผู้แปลจึงต้องอาศัยกลวิธีการแปลต่าง ๆ เพื่อมาแก้ปัญหาเหล่านั้น คำคำหนึ่งอาจพบกลวิธีการแปลมากกว่าหนึ่งกลวิธีซึ่งต้องพิจารณาโดยใช้บริบทแวดล้อมประกอบ (สุพรรณิ ปิ่นมณี, 2562) ดังนั้น การแปลเป็นรูปแบบหนึ่งในการถ่ายทอดวัฒนธรรมการแปลจากภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่ง หากจะหาคำที่มีความหมายเทียบเคียงที่สามารถสื่อประเด็นตรงกันทุกนัยยะระหว่างสองภาษานั้นเป็นสิ่งที่ทำได้ไม่มากนัก โดยเฉพาะการแปลประเด็นทางวัฒนธรรม ดังที่ ลาร์สัน (Larson, 1984) กล่าวว่า ปัญหาที่ยากที่สุดประการหนึ่งในการแปลคือปัญหาเรื่องความแตกต่างทางวัฒนธรรม ในการแปลตัวบทเกี่ยวกับวัฒนธรรมโดยเฉพาะวรรณกรรม ผู้แปลจึงมักประสบปัญหาเรื่องการถ่ายทอดคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของตัวบทมาด้วย ผู้แปลมักไม่สามารถหาคำที่จะถ่ายทอดความหมายของคำในภาษาต้นฉบับได้สมบูรณ์แบบครบถ้วน ผู้แปลจึงต้องหากกลวิธีต่าง ๆ มากมาย เพื่อให้สามารถถ่ายทอดคำและสำนวนต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องและมีความเป็นธรรมชาติในภาษาฉบับแปล (Larson, 1984, อ้างถึงใน ธาวิณี จรัสโชติกุล, 2556)

จากข้อความข้างต้นนี้ ผู้เขียนสามารถสรุปได้ว่า กลวิธีการแปลคำทางวัฒนธรรมทั้ง 14 กลวิธีนี้เป็นการใช้วิธีแปลที่หลากหลายเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจและสื่อความหมายอย่างเหมาะสมตามบริบทของงานสรุปได้ดังนี้ 1) การใช้คำยืมหรือคำทับศัพท์ 2) การใช้คำเทียบเคียงทางวัฒนธรรม 3) การใช้คำที่มีความหมายกลาง 4) การใช้คำที่มีความหมายกว้าง 5) การอธิบายความ 6) การใช้คำยืมหรือคำทับศัพท์และเพิ่มคำอธิบาย 7) การละไม่แปล 8) การแปลตรงตัว 9) การเน้นคำแปล 10) การแปลโดยปรับคำยืมให้อ่านง่ายขึ้น 11) การแปลโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบ 12) การแปลโดยใช้คำแปลที่ได้รับการยอมรับ 13) การใช้กลวิธีการแปลผสมกัน และ 14) การแปลโดยใช้ภาพประกอบ

ในทำนองเดียวกัน ผู้แปลจำเป็นต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและบรรยากาศของทั้งภาษาต้นฉบับและภาษาปลายทางเพื่อให้การแปลมีความเหมาะสมและถูกต้องในบริบทที่กำหนดให้ การเลือกใช้วิธีการแปลที่เหมาะสมตามเนื้อหาและวัฒนธรรมของทั้งสองภาษาจึงเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความเข้าใจการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในงานแปล และการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมแต่ละประเทศ

วัฒนธรรมไทยร่วมสมัยกับการแปล

การแปลคือการถ่ายทอดความหมายหรือเนื้อหาจากภาษาหนึ่งไปยังอีกภาษาหนึ่ง โดยใช้ความเข้าใจและความสามารถในภาษาทั้งสองของผู้แปล วัฒนธรรมร่วมสมัยเข้ามาเป็นส่วนสำคัญในการแปลได้ในหลายด้าน เช่น การเลือกใช้ภาษาที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมและบริบทของเนื้อหาที่ต้องการแปล การสื่อสาร

และการใช้ภาษาในวัฒนธรรมร่วมสมัยอาจมีความแตกต่างจากวัฒนธรรมอื่น ๆ ดังนั้นการเข้าใจและการนำประสบการณ์จากวัฒนธรรมดังกล่าวมาใช้ในการแปลจึงเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความสอดคล้องในการแปลและความเข้าใจของผู้อ่านหรือผู้ฟังที่เป็นเป้าหมายซึ่งสามารถพิจารณาตัวอย่างของวัฒนธรรมร่วมสมัยที่มีผลต่อการแปลภาษาได้หลายประการ ได้แก่

1. การใช้ภาษาไม่ทางการ (Colloquial Language): ในบางครั้งการแปลเอกสารหรือข้อความที่ใช้ภาษาไม่ทางการ เช่น ภาษาถิ่น หรือภาษาที่ใช้ในสื่อสารประจำวันอาจต้องการการแปลที่ไม่เพียงแต่ตรงตามคำและไวยากรณ์เท่านั้น แต่จะต้องปรับการแปลให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมและบริบทที่แตกต่างกันไป
2. การใช้สำนวน (Idioms): สำนวนเป็นส่วนสำคัญของภาษาและวัฒนธรรม การแปลสำนวนจะต้องพิจารณาถึงความหมายที่ลึกซึ้งและบริบททางวัฒนธรรมที่สร้างขึ้นมาเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้อย่างถูกต้อง
3. การใช้ภาษาการเมือง (Political Correctness): ในบางกรณีการแปลข้อความที่มีเนื้อหาทางการเมืองหรือสังคมอาจต้องการการปรับเปลี่ยนในการใช้ภาษาเพื่อให้ไม่มีการละเมิดหรือเป็นกบฏในสิทธิและความเป็นส่วนตัวของบุคคลหรือกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง
4. การนำเอาวัฒนธรรมพื้นเมืองเข้ามาในการแปล: ในบางครั้งการแปลเอกสารหรือข้อความที่มีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมพื้นเมืองอาจต้องการการสื่อสารที่ระมัดระวังเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจถึงความหมายและบริบทของเนื้อหาในแง่ของวัฒนธรรมนั้น ๆ

การปรับการแปลเพื่อสอดคล้องกับวัฒนธรรมร่วมสมัยไม่ได้แค่เพียงแปลคำและประโยคเท่านั้น แต่จะต้องพิจารณาถึงบริบททางวัฒนธรรมและความเข้าใจในระดับที่ลึกซึ้งของเนื้อหาด้วย

ดังนั้น การส่งเสริมการอ่านและการแปลภาษาไทยเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นหนึ่งในแนวทางสำคัญที่ภาครัฐควรให้ความสำคัญ เนื่องจาก การพัฒนาการอ่านและการแปลสามารถนำความรู้ของประเทศไทยไปสู่ตลาดโลก โดยเฉพาะในด้านงานแปลที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การส่งเสริมนี้ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลในสมัยปี พ.ศ. 2552 (สมาคมนักแปลและล่ามแห่งประเทศไทย, 2556) โดยมีการประกาศพันธสัญญาเพื่อขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ในภูมิภาคอาเซียน โดยมีการนำความคิดสร้างสรรค์มาเชื่อมโยงกับวัฒนธรรม การสั่งสมความรู้ และการใช้องค์ความรู้เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าหรือบริการ ภายใต้ นโยบายส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์นี้ สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม ได้กำหนดโครงการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนผลงานด้านวรรณศิลป์ เพื่อเผยแพร่ผลงานของนักเขียนไทยให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล และ สมาคมนักแปลและล่ามแห่งประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการคัดเลือกรายชื่อหนังสือที่จะเผยแพร่ในคู่มือแนะนำวรรณกรรมไทยด้วย และหนังสือที่ได้รับการคัดเลือกได้มีการนำเสนอขอคัดย่อเพื่อจัดแปลเป็นภาษาอังกฤษและภาษาจีน บางเรื่องนำไปแสดงในงานมหกรรมหนังสือนานาชาติที่ไทเป พ.ศ. 2554 โดยเป็นครั้งแรกที่รัฐบาลในสมัยนั้นได้เข้าร่วมมีบทบาทส่งเสริมการเผยแพร่วรรณกรรมไทยสู่สากลผ่านธุรกิจที่จัดโดยภาครัฐร่วมกับเอกชนในต่างประเทศ (สมาคมนักแปลและล่ามแห่งประเทศไทย, 2556)

การแปลกับการปฏิบัติงานวิเทศสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

งานวิเทศสัมพันธ์ (Foreign Relation) หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (International Relations) ซึ่งการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานวิเทศสัมพันธ์ในมหาวิทยาลัยของประเทศไทยนั้น จึงเปรียบเสมือน “การสร้างสะพานเชื่อมเครือข่าย” เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการทำงานร่วมกันอย่างเข้มแข็ง จนเกิดความแน่นแฟ้นของเครือข่าย (ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2551 อ้างถึงใน ชญาพร โชติธราภรณ์, 2560) และเปรียบเสมือนนักการทูตของมหาวิทยาลัยและของประเทศไทย ที่ต้องมีการกิจในการแก้ไข เสริมสร้าง และปกป้องผลประโยชน์ของชาติด้วยการทำงานแบบประสานความเข้าใจระหว่างประเทศไทยกับนานาชาติ ดังนั้น ทักษะความเข้าใจของผู้ปฏิบัติงานวิเทศสัมพันธ์ต่อการทำงานแปลมีความสำคัญอย่างมาก เพราะงานแปลไม่เพียงแต่การแปลคำหรือข้อความเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับการเข้าใจและตีความความหมายในบริบทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของประเทศต้นทางและปลายทาง เพื่อให้การแปลเป็นไปตามความหมายและบรรยากาศที่เหมาะสมอันจะก่อให้เกิดความเข้าใจอันดี และนำมาซึ่งการดำเนินความร่วมมือทางวิชาการ งานวิจัย และ การทำกิจกรรมทางการศึกษาระหว่างประเทศของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศอีกมากมายหลายด้าน

การแปลคำทางวัฒนธรรมมีความสำคัญสำหรับการปฏิบัติงานวิเทศสัมพันธ์ในมหาวิทยาลัยอย่างมาก เนื่องจากมหาวิทยาลัยเป็นสถานที่ที่มีการมาอยู่ของนักศึกษาและบุคลากรที่มาจากวัฒนธรรมและภูมิภาคต่าง ๆ การแปลคำทางวัฒนธรรมช่วยให้มหาวิทยาลัยสามารถสื่อสารและติดต่อสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพในหลากหลายมุมมอง

การแปลคำทางวัฒนธรรมช่วยให้เกิดความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรมของผู้อื่นและชุมชนที่หลากหลาย นอกจากนี้ยังสร้างความเชื่อมโยงระหว่างชุมชน สนับสนุนการประสานงานระหว่างหน่วยงานในมหาวิทยาลัย และสร้างภาพลักษณ์บวกของมหาวิทยาลัยในระดับนานาชาติ ดังนั้น นักวิเทศสัมพันธ์ควรมีความรู้และทักษะในการแปลคำทางวัฒนธรรมเพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย ซึ่งรวมถึงความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรม ทักษะในการแปล ทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

นอกจากนี้ ความเข้าใจต่อกระบวนการและเทคนิคในการทำงานแปล เช่น การใช้เครื่องมือแปลอัตโนมัติ การใช้คำศัพท์และวลีที่เหมาะสมในแต่ละบริบท และการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และมาตรฐานวิชาชีพของวงการแปล ก็เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ปฏิบัติงานวิเทศสัมพันธ์จะต้องคำนึงถึงด้วย นอกจากนี้ ภาระงานของนักวิเทศสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานและการเจรจาระหว่างมหาวิทยาลัยในประเทศไทยกับมหาวิทยาลัยหรือองค์กรต่างประเทศนั้น ต้องคำนึงถึงความเข้าใจและความเอื้ออาทรต่อความต้องการ และต้องให้ความสำคัญของการแปลให้ถูกต้องและมีคุณภาพตามที่ผู้มาเยือนจากต่างประเทศคาดหวังไว้ซึ่งจะเป็นปัจจัยที่สำคัญในการเสริมสร้างความไว้วางใจและความพึงพอใจจากผู้มาเยือนจากต่างประเทศในการทำกิจกรรมและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับมหาวิทยาลัยต่อไปในอนาคต

การแปลจึงมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดองค์ความรู้ ความคิด และข้อมูลต่าง ๆ ระหว่างประเทศ ภาษา และวัฒนธรรมต่าง ๆ เพื่อทำให้มิติในองค์ความรู้ของคนทั่วโลกเท่าเทียมกัน การแปลจึงมีความสำคัญเพื่อตีภาพ โดยเฉพาะในด้านความคิดที่ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นภาพได้โดยตรง

จึงใช้วิธีการแปลให้เป็นตัวอักษรแล้วแพร่กระจายออกไป ตามที่สรุปโดย ส. ศิวรักษ์ (2545) ทำให้เห็นว่าการแปลที่ดีต้องมีความเข้าใจภาษาต้นฉบับเพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด และอารมณ์ของผู้เขียนได้ถูกต้องตามต้นฉบับหรือใกล้เคียงที่สุด นอกจากนี้ นักแปลยังต้องเข้าใจถึงวัฒนธรรมและความเชื่อของประเทศทั้งสอง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การแปลมีความถูกต้องและเหมาะสม ตลอดจนป้องกันความเข้าใจผิดพลาด เช่น ในบทแปลตัวอย่างที่ได้แสดงถึงผู้แปลขาดความรู้ด้านวัฒนธรรมทำให้การแปลไม่ตรงตามความหมายที่ต้นฉบับต้องการ ดังนั้น ความละเอียดรอบคอบและความรู้รอบตัวในการแปลจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะให้การแปลมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและประเทศต่าง ๆ ทำให้เห็นว่าการศึกษาและการเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญในการทำงานแปล

สรุป

จากบทความวิชาการเรื่อง ภาษาไทยกับกลวิธีการแปลคำทางวัฒนธรรมจากภาษาต่างประเทศ ทำให้ผู้เขียนได้ค้นพบว่า ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีความเป็นเอกลักษณ์และเสน่ห์เฉพาะตัว รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยกับการแปลเป็นภาษาต่างประเทศที่เชื่อมโยงไปสู่แนวคิดและทฤษฎีการแปล โดยการแปลไม่เพียงแต่ต้องถ่ายทอดความหมายและเนื้อหาเท่านั้น แต่ยังต้องนำเอาบริบทวัฒนธรรมและความเข้าใจของผู้เขียนมาสร้างความสัมพันธ์ระหว่างแหล่งที่มาและเป้าหมายของหนังสือ โดยเป้าหมายหลักของการแปล คือการสร้าง ความเข้าใจและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในภาษาเป้าหมาย การแปลจึงเป็นศิลปะที่ต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเข้าใจของวัฒนธรรมเพื่อให้ผลลัพธ์ที่ดี ซึ่งคำทางวัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญในการแปล เพราะแต่ละวัฒนธรรมมีคำและความหมายที่เฉพาะเจาะจงต้องพิจารณาถึงบริบทและความหมายที่ลึกซึ้งของคำนั้น ๆ ในวัฒนธรรมต้นฉบับและภาษาปลายทาง เพื่อให้ผลลัพธ์ของการแปลเป็นไปตามวัตถุประสงค์และมีความเข้าใจที่ถูกต้องในวัฒนธรรมทั้งสอง สร้างความเข้าใจและสื่อสารที่เป็นประโยชน์ในวัฒนธรรมและสังคม

จากบทความวิชาการเรื่องนี้สามารถสรุปได้ว่า กลวิธีการแปลคำทางวัฒนธรรมทั้ง 14 กลวิธีนี้ เป็นการใช้วิธีแปลที่หลากหลายเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจและสื่อความหมายอย่างเหมาะสมตามบริบทของงาน สรุปได้ดังนี้ 1) การใช้คำยืมหรือคำทับศัพท์ 2) การใช้คำเทียบเคียงทางวัฒนธรรม 3) การใช้คำที่มีความหมายกลาง 4) การใช้คำที่มีความหมายกว้าง 5) การอธิบายความ 6) การใช้คำยืมหรือคำทับศัพท์และเพิ่มคำอธิบาย 7) การละไม่แปล 8) การแปลตรงตัว 9) การเน้นคำแปล 10) การแปลโดยปรับคำยืมให้อ่านง่ายขึ้น 11) การแปลโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบ 12) การแปลโดยใช้คำแปลที่ได้รับการยอมรับ 13) การใช้กลวิธีการแปลผสมกัน และ 14) การแปลโดยใช้ภาพประกอบ

นอกจากนี้การแปลคือการถ่ายทอดความหมายหรือเนื้อหาจากภาษาหนึ่งไปยังอีกภาษาหนึ่ง โดยการใช้ความเข้าใจและความสามารถในภาษาทั้งสองของผู้แปล เราสามารถพิจารณาตัวอย่างของวัฒนธรรมร่วมสมัยที่มีผลต่อการแปลภาษาได้หลายประการ เช่น การใช้ภาษาไม่ทางการ (Colloquial Language) การใช้สำนวน (Idioms) การใช้ภาษาการเมือง (Political Correctness) และการนำเอาวัฒนธรรมพื้นเมืองเข้ามาในการแปล การปรับการแปลเพื่อสอดคล้องกับวัฒนธรรมร่วมสมัยไม่ได้แค่เพียงแปลคำและประโยคเท่านั้น แต่ยังต้องพิจารณาถึงบริบททางวัฒนธรรมและความเข้าใจในระดับที่ลึกซึ้งของเนื้อหาด้วย

เมื่อนำเรื่องของการแปลมาเชื่อมโยงกับการปฏิบัติงานวิเทศสัมพันธ์ในมหาวิทยาลัยของประเทศไทยยิ่งทำให้เห็นถึงความสำคัญอย่างมากว่า การปฏิบัติงานวิเทศสัมพันธ์เปรียบเสมือนงานที่การสร้างสะพานเชื่อมเครือข่ายระหว่างประเทศซึ่งการทำงานในหน่วยงานวิเทศสัมพันธ์นั้นนับเป็นภารกิจที่สำคัญเหมือนกับการดำเนินการของนักการทูตผ่านการศึกาที่ต้องมีการปฏิบัติการแก้ไข เสริมสร้างและปกป้องผลประโยชน์ของชาติด้วยการทำงานร่วมกับประเทศอื่น ๆ โดยการเชื่อมโยงและสร้างความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยในประเทศไทยกับมหาวิทยาลัยและองค์กรระหว่างประเทศ สร้างความเข้าใจและเชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรมของผู้อื่นและชุมชนที่หลากหลาย อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดี บรรยากาศที่มีความเป็นนานาชาติให้กับมหาวิทยาลัยอีกด้วย เพราะงานแปลไม่เพียงแต่การแปลคำหรือข้อความเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับการเข้าใจและตีความความหมายในบริบทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของประเทศต้นทางและปลายทาง เพื่อให้การแปลเป็นไปตามความหมายและบรรยากาศที่เหมาะสมอันก่อให้เกิดความเข้าใจอันดี และนำมาซึ่งการดำเนินความร่วมมือทางวิชาการ งานวิจัย และการทำกิจกรรมทางการศึกษาระหว่างประเทศของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศอีกมากมายหลายด้าน

ดังนั้น การสื่อสารระหว่างภาษาที่แตกต่างกันผ่านการแปล ซึ่งมีอิทธิพลทั้งในทางดีและทางเสีย อิทธิพลในทางดี ได้แก่ การถ่ายทอดภูมิปัญญาและการสร้างคำใหม่ในภาษาปลายทาง ส่วนอิทธิพลในทางเสียคือความคลาดเคลื่อนทางความหมายในการแปล ผู้แปลจึงควรต้องคำนึงถึงความคล้ายคลึงหรือแตกต่างของวัฒนธรรมต้นทางและปลายทางอย่างระมัดระวังโดยเฉพาะในประเด็นของคำทางวัฒนธรรมที่มักพบในการแปล Newmark (1988) แบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ 1) คำทางวัฒนธรรมทางสภาพแวดล้อม 2) คำทางวัฒนธรรมทางวัตถุ 3) คำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับองค์การต่าง ๆ ทางสังคม 4) คำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับสังคม 5) คำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับอากัปกริยาและนิสัย

นอกจากนี้ สิทธิพิณกุล (2564) ยังกล่าวถึงความสำคัญของการรู้ความแตกต่างในวัฒนธรรมและประเด็นต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการแปล โดยควรมีความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายที่แท้จริงของต้นฉบับ และความคล้ายคลึงหรือแตกต่างของวัฒนธรรม การแปลจึงมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ ความคิดระหว่างประเทศ ภาษา และวัฒนธรรมต่าง ๆ เพื่อทำให้มิติในองค์ความรู้ของคนทั่วโลกเท่าเทียมกัน การแปลจึงมีความสำคัญเพื่อตีความโดยเฉพาะในด้านความคิดที่ไม่สามารถถ่ายทอดเป็นภาพได้โดยตรง จึงการแปลให้เป็นตัวอักษรแล้วแพร่กระจายออกไป ซึ่งสอดคล้องกับ สัญฉวี สายบัว (2538) ที่ระบุว่า การแปลเป็นเรื่องของการถ่ายทอดความหมายของต้นฉบับลงสู่ฉบับแปล ความหมายเป็นสิ่งที่ผู้แปลจะต้องเก็บให้ได้จากต้นฉบับและเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดคุณภาพงานแปล คือการคงอรรถรสเดิมของต้นฉบับไว้ในฉบับที่แปลสามารถทำให้ผู้อ่านภาษาฉบับแปลได้รับรู้ทั้งเนื้อหา และอารมณ์เช่นเดียวกับการอ่านจากต้นฉบับ

การแปลเคยเป็นงานศิลปะที่ใช้ทักษะเฉพาะบุคคล แต่เมื่อประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การแปลกลายเป็นงานอุตสาหกรรมที่เติบโตอย่างรวดเร็ว มีปริมาณงานและความเร่งรัดในการทำงานมากขึ้น นอกจากนี้ยังต้องการนักแปลหลากหลายภาษามากขึ้น โดยเฉพาะการแปลองค์ความรู้ของไทยไปสู่ประชาคมโลก ซึ่งยากและต้องใช้ความละเอียดรอบคอบมากกว่าการแปลจากภาษาต่างประเทศมาเป็นภาษาไทย ปัจจุบันเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในงานแปล เช่น Word Lens ที่ใช้กล้องในสมาร์ทโฟน

ถ่ายภาพข้อความและแปลได้ทันทีโดยไม่ต้องใช้อินเทอร์เน็ต นักแปลมืออาชีพต้องค้นคว้าหาเครื่องมือช่วยในการแปลและรวบรวมข้อมูลไว้ใช้งานเมื่อจำเป็น คุณสมบัติของการแปลเพื่อให้ได้ผลงานที่ดีคือ ผู้แปลต้องมีความรู้ในภาษาทั้งสองเป็นอย่างดีและหมั่นฝึกฝนการแปลอย่างต่อเนื่อง (ลิธธา พินิจภูวดล, 2564)

ข้อเสนอแนะ

การแปลเป็นรูปแบบหนึ่งของการสื่อสารระหว่างภาษาที่แตกต่างกันสองภาษา โดยการแปลที่ดีมีคุณภาพนั้นคือ การส่งผ่านข้อมูล ข้อเท็จจริงหรือสารที่ผู้สร้างสารในภาษาหนึ่งไปสู่ผู้รับสารในอีกภาษาหนึ่งได้อย่างถูกต้อง ไม่ผิดเพี้ยนไปจากเดิม ทำให้ผู้อ่านเข้าใจสารได้อย่างชัดเจน ไม่สามารถตีความได้หลายนัย และสามารถรักษาความเป็นธรรมชาติในการสื่อสารของภาษาปลายทางให้ผู้รับสารในภาษาปลายทางไม่รู้สึกรถึงความผิดปกติ ดังนั้น องค์กร หรือหน่วยงานที่มีผู้ปฏิบัติหน้าที่แปลเอกสาร แปลบทความวิชาการ หรือทำหน้าที่แปลหนังสือ ควรจัดทำหลักสูตรการอบรมสำหรับผู้ทำหน้าที่แปลภาษาเพื่อให้ได้รับการพัฒนาทักษะทางภาษาต่างประเทศเพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำไปพัฒนางานที่ทำ เช่น การอบรมภาษาอังกฤษ ซึ่งจำกัดว่าผู้เรียนต้องเป็นผู้เดินทางไปต่างประเทศเพื่อให้ได้พบกับสภาพแวดล้อมจริง และใช้ภาษาต่างประเทศในชีวิตประจำวันจริง เพื่อรับรู้ถึงบริบทการใช้คำศัพท์ในสถานการณ์จริง และเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมของประเทศนั้นโดยตรง เพื่อนำองค์ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการพัฒนาทักษะทางภาษามาใช้ในงานแปลและก่อให้เกิดงานแปลที่ถูกต้องและมีคุณภาพต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิชาการเรื่อง ภาษาไทยกับกลวิธีการแปลคำทางวัฒนธรรมจากภาษาต่างประเทศ สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้เขียนขอขอบคุณ ดร.ณัฐวรพล รัชสิริวัชรบุล อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริญญ์ บุญกนิษฐ รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร วิจัย และพัฒนานวัตกรรม และเพื่อนร่วมงานทุกท่านที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ที่ให้การสนับสนุนและให้ข้อมูลที่ดีในการเขียนบทความวิชาการทุกเรื่องด้วยดีเสมอมาและขอขอบคุณคณะทำงานกองบรรณาธิการวารสารวิพิธพัฒนศิลป์ทุกท่านที่ให้คำแนะนำที่ดีในการปรับแก้ไขและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการเขียนบทความวิชาการครั้งนี้ ทำให้ผู้เขียนได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมและสามารถนำเอาความรู้ที่ได้รับครั้งนี้ไปใช้ในการพัฒนางานเขียนบทความวิชาการและบทความวิจัยในครั้งต่อไป

รายการอ้างอิง

- ชฎาพร โชติธราภรณ์. (2563). คุณลักษณะสำคัญคนวิเทศสัมพันธ์ สู่จุดยืนยุคไทยแลนด์ 4.0 กับความเปลี่ยนแปลงที่ท้าทาย. *วารสารการวิจัยภาษาและสังคม*, 11(3), 197-203.
- ดิษฐ์ ศรีนราวัฒน์ และ ชลธิชา บำรุงรักษ์. (2558). *ภาษาและภาษาศาสตร์*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธาวินี จรัสโชติกุล. (2556). *กลวิธีการแปลคำและวลีที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมจากอังกฤษเป็นไทย*: กรณีศึกษาเรื่อง Forrest Gump ของ Winston Groom. [สารนิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษา]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. คณะศิลปศาสตร์ ภาควิชาภาษาอังกฤษ.

- ธีรวิทย์ ภิญโญณัฐกานต์, (2556). *ศาสตร์และศิลป์ของนักแปลและล่ามภาษา*. [เอกสารนี้ไม่มีการตีพิมพ์].
สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม, มหาวิทยาลัยสุรนารี.
<http://sutir.sut.ac.th:8080/jspui/bitstream/123456789/6208/1/Fulltext.pdf>.
- นworรณ พันธุมธธา (2559). *คลังคำ* (พิมพ์ครั้งที่ 7). อมรินทร์.
- นักแปลและล่ามแห่งประเทศไทย, สมาคม. (2556). *หนังสือที่ระลึกงาน “วันนักแปลและล่าม” ครั้งที่ 7 พ.ศ. 2556*.
นันทนา วงษ์ไทย. (2561). *ภาษาและความหมาย*. เค.ซี. อินเตอร์เพรส.
- เปียงโด ลี. (2020). การเรียนการสอนภาษาไทยในมหาวิทยาลัยอันกัภาษาและกิจการต่างประเทศ
สาธารณรัฐเกาหลี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*, 2(2), 3 – 4.
- ปิ่น มาลากุล, ม.ล. (2539). *บทประพันธ์ธรรมกว่าพันบท*. มูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์
- พัทธยา จิตต์เมตดา. (2550). *เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการสอนภาษาไทยในฐานะ
ภาษาต่างประเทศ*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/article/view/260845/177802>
- มาลีทัต พรหมทัตตเวที. (2535). *วรรณคดีสมัยศตวรรษที่ 17 ภาควิชาภาษาอังกฤษและภาษาศาสตร์*.
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยรฐนิยม ฉบับที่ 9. (2483, 24 มิถุนายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 57.
ภาคที่ 2, หน้า 151-152.
- รัชนี ซอโสตถิกุล. (2560). *สำนวนอังกฤษและสำนวนไทยที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน* (พิมพ์ครั้งที่ 9).
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัชนีโรจน์ กุลธำรง. (2552). *ความรู้ความเข้าใจเรื่องภาษาเพื่อการแปล: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*.
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. (2550, 24 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 124,
ตอนที่ 47ก, หน้า 18 – 19.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.
- วราพัชร ชาลีกุล. (2560). *กลวิธีการแปลคำทางวัฒนธรรมจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษกรณีศึกษาเรื่อง
เรื่องของจันดารา แต่งโดย อุษณา เพลิงธรรม* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต].
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริจิต สุนันตะ. (2556). สถานการณ์โต้แย้งเรื่องพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย. *วารสารภาษาและ
วัฒนธรรม*, 32(1), 5 – 30. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JLC/article/view/20293/17630>
- ส. ศิวรักษ์. (2545). *ศิลปะแห่งการแปล* (พิมพ์ครั้งที่ 6). โครงการสรรพสาสน์ มูลนิธิเด็ก.
- สัณญวี สายบัว. (2538). *หลักการแปล*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สิทธา พินิจภูวดล. (2564). *คู่มือนักแปลอาชีพ* (พิมพ์ครั้งที่ 6). สมาคมนักแปลและล่ามแห่งประเทศไทย.
- สุพรรณิ ปันมณี. (2562). *ภาษา วัฒนธรรมกับการแปล: ไทย-อังกฤษ*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุวัฒน์ชัย คชเพต. (2564). หลักการทางภาษาศาสตร์กับกลยุทธ์การแปลสำนวนภาษาไทยรากฐานความเข้าใจ
วัฒนธรรม. *วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*. 43(1). 69 – 91.
- สุริย์วรรณ เสถียรสุคนธ์. (2554). การสอนภาษาไทยให้แก่ นักศึกษาชาวจีน: สภาพ ปัญหาและแนวทางแก้ไข.
วารสารมนุษยศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 18(1), 127 – 104.
<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/abc/article/view/54267/45047>.
- Baker, M. (2018). *In Other Words: A Coursebook on Translation* (3rd Edition). Routledge, London and New York.
- Bell, R. T. (1993). *Translation and translating: theory and practice*. England: Longman.
- Leech, G. (1981). *Meaning-Based Translation* (2nd Ed). Middlesex: Penguin Books.
- Longman. (2013). *Longman Dictionary of Contemporary English*. Longman Group.
- Merriam-Webster. (2013). *Merriam-Webster's Advanced Learner English Dictionary*.
Merriam-Webster Inc.
- Newmark, P. (1988). *A Textbook of Translation*. Prentice Hall.
- Summers, D. (2003). *Longman Dictionary of Contemporary English*. (New Ed). Pearson Education.
- Taylor, C. (1998). *Language to language: a practical and theoretical guide for Italian/English
translators*. Cambridge University Press.